

INFORMÁCIE PRE POLÍCIU

Polícia má pri potláčaní násillia v rodine mimoriadne dôležitú úlohu, pretože je prakticky jedinou inštitúciou, ktorá je pripravená zasiahnuť v prípade potreby na celom území krajiny dvadsaťštyri hodín denne. Týrané ženy sa často veľmi dlhý čas snažia situáciu zvládať samy. Políciu sa odhodlajú privolať až vtedy, keď sa násillie vystupňuje a majú nezládnuteľný strach o seba i deti. Nedostatočné informácie a absencia dôvery môžu ženám brániť v tom, aby sa so žiadosťou o pomoc obrátili na políciu.

ČO ŽENY OČAKÁVAJÚ OD POLÍCIE

Pre ženy postihnuté násillím je vymanenie sa z manželstva alebo vzťahu, v ktorom zažívajú násillie, veľmi ťažkým krokom. Dôvodmi sú finančná závislosť, tlak rodiny a širšieho okolia, ale aj strach z ďalšieho násillia. Keď žena zavolá v krízovej situácii na pomoc políciu, chce najmä to, aby sa násillie skončilo a aby polícia „priviedla muža k rozumu“. Očakáva, že

- jej policajti a policajtky uveria;
- budú brať násillie, o ktorom hovorí, vážne;
- prejavia pochopenie pre jej situáciu a budú s ňou zaobchádzať s porozumením;
- mužovi jasne dajú najavo protiprávnosť jeho správania;
- poskytnú jej informácie o jej právach a o pomáhajúcich zariadeniach;
- zabezpečia jej ochranu, ak sa rozhodne násillníka opustiť;
- ubezpečia ju, že políciu môže zasa kedykoľvek privolať.

Nie všetky ženy chcú podať trestné oznámenie. Mnohé majú strach, pretože sú od týrajúceho muža závislé. **Preto je dôležité, aby policajti a policajtky prejavili žene postihnutej násillím pochopenie pre jej situáciu a obavy** a súčasne dali jasne najavo, že štát násillné činy netoleruje. Je dôležité, aby polícia vysvetlila žene rozdiely v postupe polície pri tzv. oficiálnych a neoficiálnych deliktoch. Nie je správne, ak sa polícia pri oficiálnom delikte ženy pýta (dokonca v prítomnosti násillníckeho muža), či skutočne chce, aby sa

začalo trestné stíhanie. Vyvoláva to totiž mylný dojem, že vznesenie obvinenia a začatie trestného stíhania závisí od nej, hoci polícia oficiálne trestné činy musí stíhať z úradnej povinnosti.

NÁVRHY INTERVENCIE PROTI NÁSILIU

Intervencia polície proti násiliu páchanému na ženách v rodine je veľmi dôležitá. **Zásah aspoň načas zastaví páchanie násillia a keď sa použijú účinné opatrenia, ponúka šancu prerušiť bludný kruh násillia.**

Zásahy proti násiliu v rodine môžu byť pre policajtov a policajtky veľmi ťažké a frustrujúce. Často treba zásahy viackrát opakovať. Vtedy sa môže stať, že polícia nebezpečenstvo hroziace žene podcení. V prípade násillia páchaného na ženách treba každý zásah brať veľmi vážne a polícia musí na násillie zakaždým adekvátne reagovať. Na druhej strane policajti a policajtky často podceňujú aj nebezpečie, ktoré pri týchto zásahoch hrozí im samým.

Akýkoľvek policajný zásah prebieha v súlade s príslušnými predpismi. Pri zásahu v súvislosti s násillím páchaným na ženách je však vhodné zohľadniť nasledujúce skutočnosti.

Pochopenie, ochrana a pomoc obeti

Hlavným cieľom každej policajnej intervencie je zabezpečiť ochranu a bezpečnosť obete. K tomu niekoľko návrhov:

Je dôležité **vypočúvať obeť a násillníka oddelene**, pretože ženy postihnuté násillím majú obavy vypovedať v prítomnosti násillníckeho muža. Pri vypočúvaní si treba uvedomiť, že ženy postihnuté násillím môžu byť v dôsledku prežitého násillia v šoku a potrebujú určitý čas, aby sa upokojili.

Je vhodné, aby polícia vypočula ženu vtedy, keď je žena v takom psychickom stave, že je spôsobilá presne a pravdivo vypovedať –

3

potom totiž nehrozí, že by výpoveď dodatočne upravovala, resp. menila, a znížila tým jej dôkaznú hodnotu.

Treba zistiť, či žena utrpela poranenia. Pritom treba mať na pamäti, že zranenia nie sú vždy viditeľné na prvý pohľad a v šoku žena hneď nevníma bolesť. Žiadne zranenie nemožno zľahčovať.

Polícia je povinná zdokumentovať stopy trestného činu. V prípade, že žena utrpela zranenie, **polícia zabezpečí lekárske ošetrovanie**; je dôležité, aby lekár alebo lekárka zaznačili **všetky** zranenia. So súhlasom ženy sa môže zhotoviť fotodokumentácia.

Aby žena nadobudla **dôveru k polícii**, je vhodné jej vysvetliť ďalší policajný postup a ubezpečiť ju o tom, že polícia sa jej usiluje pomôcť.

Mužovi by policajti a policajtky mali dať jednoznačne najavo, že násilné činy sú trestné a majú právne dôsledky.

Po zásahu nenechávajte ženu a deti v byte spolu s násilníckym mužom. Ak naďalej hrozí nebezpečenstvo a žena sa necíti bezpečne, je vhodné dočasné oddelenie násilníka. V prípade podozrenia, že sú naplnené dôvody väzby, môže polícia zadržať násilníka na 48 hodín a po ich uplynutí ho prepustiť a odovzdať súdu. Polícia môže zaistiť násilníka pristihnutého pri páchaní priestupku alebo ohrozujúceho život a zdravie iných osôb. Takto polícia násilníka jednak oddelí od obete, jednak mu tým dáva jasne najavo, že jeho konanie má patričné trestnoprávne dôsledky.

Ak objasňovanie násilného činu prebieha na slobode, treba násilníka, ak to je možné, zobrať na vypočúvanie na útvare Policajného zboru a potom ho vyzvať, aby sa bytu dočasne vyhýbal a aby sa správal pokojne. Súčasne je potrebné pohovárať sa so ženou o tom, či bude pre ňu bezpečné naďalej zotrvať v byte, alebo či by ho mohla na nejakú dobu opustiť. V tom prípade treba s ňou zvážiť alternatívne možnosti ubytovania. Polícia je povinná už pri prvom kontakte poskytnúť poškodenej v písomnej forme informácie o jej právach v trestnom konaní a o pomáhajúcich organizáciách, ako aj o službách, ktoré poskytujú. Polícia aj súd sú povinní poškodenú o jej právach

poučiť a poskytnúť jej možnosť ich plného uplatnenia. **Ak sa žena rozhodne pre dočasný odchod z bytu, polícia by mala ženu a deti sprevádzať, poskytnúť im podporu a zotrvať s nimi až do odchodu.** Môže ponúknuť aj pomoc pri nadviazaní kontaktu s príbuznými, známymi, resp. s pomáhajúcou ženskou organizáciou. Nie je bezpečné nechávať deti samy v byte za prítomnosti násilníckeho muža.

Kriminalistické prístupy

Násilie na ženách v rodine sa často chápe ako hádka, a nie ako trestný čin. Je veľmi dôležité starostlivé vyšetrenie, zabezpečenie dokumentácie a všetkých dôkazov, k tomu patrí dôkladná obhliadka miesta činu, výpoveď a opis rozporenia ženy i podozrivého, výpovede ostatných svedkov, napr. susedov a známych, ako aj zistenie, či sa podobný prípad odohral už aj v minulosti.

Ďalšie preventívne opatrenia

Pri policajnom zásahu sú ženy, ktoré prežili násilie, obvykle rozrušené a nemôžu dobre komunikovať, preto odporúčame, aby ste s nimi po krátkom časovom odstupe znova nadviazali kontakt. V pokojnom rozhovore a atmosfére bezpečia potom znova oboznámte ženu s jej právami, vysvetlite ďalší postup v súvislosti s oznámením a poskytnite informáciu o pomáhajúcich zariadeniach pre ženy. Mužovi treba opätovne vysvetliť právne dôsledky jeho násilníckeho správania.

Ak je muž predvedený alebo zaistený na polícii, môže žena požiadať o informáciu o pravdepodobnej dĺžke zadržania, aby mohla v prípade potreby odísť na bezpečné miesto. Z bezpečnostných dôvodov sa mužovi nesmú dávať žiadne informácie o mieste pobytu ženy. Ak bol násilník vzatý do väzby, má žena právo — ak o to požiada prokuratúru alebo v súdnom konaní súd — byť informovaná o jeho prepustení. Rovnako to platí aj pri prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

5

Existuje možnosť neuvádzať pri výsluchoch svoje bydlisko. Trestný poriadok zakotvuje možnosť uviesť adresu na doručovanie písomností v trestnom konaní, pričom táto adresa nemusí byť ani bydliskom, ani iným miestom pobytu. Môže sa to uplatniť aj v prípade, ak žena opustí spoločnú domácnosť a snaží sa pred mužom ukryť.

Ak žena utiekla z bytu a obáva sa ďalšieho násillia, potrebuje ochranu a sprievod polície pri vyzdvihnutí osobných vecí a dokladov z bytu. Osobná ochrana je dôležitá aj po rozchode, ak muž ženu naďalej prenasleduje, ohrozuje a obťažuje, najmä pri súdnych konaniach a v iných nebezpečných situáciách.

VYTVÁRAŤ DÔVERU, INFORMOVAŤ O PRÁVACH

Pro Familia

Humenné

057/775 77 73

0903 325 506

(08.00 – 20.00 hod.)

Fenestra

Košice

055/625 62 37

0905 204 414

(09.00 – 17.00 hod.)

Centrum Nádej

Bratislava

02/62 24 78 77

0905 463 425

(nonstop)

Aliancia žien Slovenska

Bratislava

0903 519 550

(nonstop)

Dôležitým opatrením proti násilliu v rodine je posilňovanie dôvery žien voči polícii.

K tomu patrí vytváranie priateľskej a rešpektujúcej atmosféry na útvare Policajného zboru. Je vhodné mať poruke informačné letáky. Odporúčame nadviazať kontakt s pomáhajúcou ženskou organizáciou, príp. odborom sociálnych vecí ÚPSVaR. Je dôležité, aby vypočúvanie prebiehalo v atmosfére bezpečia.

Ženám, ktoré neovládajú slovenský jazyk, treba zabezpečiť tlmočníčku alebo tlmočníka.

Mnohé ženy postihnuté násillím nepoznajú svoje práva. Polícia je povinná už pri prvom kontakte poskytnúť poškodenej v písomnej forme informácie o jej právach v trestnom konaní a o pomáhajúcich organizáciách. Dôležité je ženu informovať, že má:

- právo nebyť diskriminovaná na základe pohlavia, rasy alebo farby pleti, národnostného alebo etnického pôvodu, náboženstva, politickej príslušnosti alebo sexuálnej orientácie;
- právo dozvedieť sa identifikačné číslo policajtky, resp. policajta;
- právo odmietnuť podanie vysvetlenia týkajúceho sa blízkej osoby (a na súdnom pojednávaní právo odmietnuť výpoveď proti blízkej osobe);
- právo udeliť alebo odoprieť súhlas s trestným stíhaním blízkej osoby;
- právo vziať udelený súhlas späť;

- právo, aby jej bola predložená zápisnica o vypočúvaní, a v prípade, že žiada o jej doplnenie alebo opravu, aby sa takéto doplnenia alebo opravy vykonali;
- právo zúčastniť sa na preštudovaní vyšetrovacieho spisu, urobiť si z neho výpisky, resp. dať si na vlastné náklady zhotoviť kópiu;
- právo byť informovaná do 1 mesiaca od podania oznámenia o urobených opatreniach, ak o to požiada, a právo na doručenie oznámenia o odložení veci;
- právo nechať sa zastupovať splnomocnenkyňou, najčastejšie advokátkou.

Odporúčaná literatúra

www.zastavmenasilie.sk
(tu nájdete ďalšie odkazy)

Cviková, J. – Juráňová, J.: *Piata žena. Aspekty násillia páchaného na ženách*. ASPEKT 2002.

Domáce násillie – stručné odpovede na najčastejšie otázky. Aliancia žien Slovenska 2005.

Heise, Lori L. — Pitanguy, J. — Germain, A.: *Násillie páchané na ženách. Skrytá ujma na zdraví*. Pro Familia a ASPEKT 1998.

Herman, J. L.: *Trauma a uzdravenie. Násillie a jeho následky*. Pro Familia a ASPEKT 2001.

Jones, A.: *Nabudúce bude mŕtva. Týranie a ako ho zastaviť*. Pro Familia a ASPEKT 2003.

Konateľ proti násilliu na deťoch. Pro Familia a ASPEKT 1999.

Levine, P. A.: *Prebúdzanie tigra – liečenie traumy*. Pro Familia 2002.

Násillie na ženách. Aliancia žien Slovenska 2003.

Rothschild, B.: *Pamät tela. Psychofyziológia a liečenie traumy*. Pro Familia 2007.

Jedným z práv poškodenej v trestnom konaní je aj právo výslovným vyhlásením sa vzdať práv poškodenej. Pre poškodenú je však takýto postup mimoriadne nevýhodný.